

ZUZANA
ČAPUTOVÁ **ODVAHA**
K LUDSKOSTI

PETER BÁRDY

SKUTOČNÝ
PRÍBEH

ZUZANA
ČAPUTOVÁ ODVAHA
K L'UDSKOSTI

PETER BÁRDY

›aktuality.sk

Peter Bárdy

Zuzana Čaputová – Odvaha k ľudskosti

Copyright © Peter Bárdy, 2024

Cover design © Martin Žubor, Samuel Ryba – Design Ryba

Fotografia na obálke: Branislav Wáclav

Layout © Samuel Ryba – Design Ryba

Slovak edition © Ringier Slovakia Media, s. r. o.

ISBN: 978-80-69052-11-6

OBSAH

Prológ	7
Zásadné rozhodnutie	13
Proti zlomoci mocných	27
Búrlivá prezidentská kampaň.....	47
Silný odkaz, veľký záväzok	75
Vláda Igora Matoviča (2020 – 2021)	115
Vláda Eduarda Hegera (2021 – 2023).....	153
Úradnícka vláda Ľudovíta Ódora (2023)	217
Vláda Roberta Fica (2023 – 2024).....	239
Epilóg	273
Poznámky	276
Poďakovanie.....	287

PROLÓG

To som si na seba teda uplietol bič.

Po knihách o Igorovi Matovičovi a Robertovi Ficovi napísať aj o Zuzane Čaputovej. Čo mi to len prišlo na um?!

Pamätám sa, ako som sa niekedy uprostred leta 2018 stretol s kamarátom, ktorý sa v tom čase začal angažovať v Progresívnom Slovensku. Bolo to len pár mesiacov po vražde Jána Kuciaka a Marty Kušnírovej.

Debatovali sme o atmosfére v našej redakcii, či to niekto z kolegov nechce zabalíť, čo hovorím na vyšetrovanie, na politické zmeny vo vláde, na Roberta Fica, opozíciu... Taký ten rozhovor, akých som v tom období absolvoval naozaj stovky.

A ktoré som nikdy nepodceňoval. Bolo a stále je pre mňa veľmi dôležité vysvetľovať okolnosti týkajúce sa vraždy Jána a Marty, jej vplyv na redakciu Aktuality.sk, na slovenskú žurnalistiku, spoločnosť.

Ukázalo sa, že kamarát pomáha so začiatkom prezidentskej kampane Zuzany Čaputovej.

„Myslíš si, že má šancu vyhrať? Veď ju takmer nikto nepozná...“ neskryval som prekvapenie, že sa PS rozhodlo postaviť do mimoriadne dôležitých volieb práve ju.

Jasné, že som Zuzanu Čaputovú poznal. A mala rešpekt mnohých ľudí v mojom okolí. No s jej menom som sa stretával len v mojej bubline.

„Chodíme pred vysoké školy, pýtame sa študentov, či ju poznajú. Zatiaľ sú to tak traja-štyria z desiatich, čo sa chytajú.“

Traja-štyria. To nie je veľa.

„Tie čísla sú optimistické. Sme na začiatku kampane, trištvrte roka pred voľbami...“

Pár dní nato som si sadol v redakcii k počítaču a do Google som napísal meno „Zuzana Čaputová“.

Vôbec ma neprekvapilo, že mi najväčší svetový online vyhľadávač neponúkol tridsať strán výsledkov, ako to bývalo zvykom pri Robertovi Ficovi alebo Ivanovi Gašparovičovi. Prečítal som si všetko, čo tam bolo. Potom som sa začal pýtať kolegov z redakcie, ktorí sa so Zuzanou Čaputovou poznali, spolupracovali s ňou ako s reprezentantkou mimovládnej organizácie Via Iuris presadzujúcej právo a spravodlivosť. Tým, že jedným z pilierov Aktuality.sk je a aj vtedy bola investigatívna žurnalistika, spolupráca s ľuďmi ako Zuzana Čaputová bola vlastne prirodzená.

A zrazu to už išlo veľmi rýchlo, až sa stala prezidentkou.

No a teraz píšem prológ knihy o prezidentke Čaputovej.

Úprimne musím priznať, že som ju písal s väčšou ľahkosťou ako tie dve predchádzajúce. Kniha *Obyčajný Matovič. Homo vulgaris* bola prvá, a keď som mal napísaných zhruba deväťdesiat strán, tak som zrazu zistil, že už nie je veľmi o čom písať. Že politický príbeh predsedu bývalého OĽaNO je o opakovaní tých istých vzorcov správania, keď sa striedajú nadšenie, sklamanie, hnev a sebaľútosť.

Pri knihe *Fico – Posadnutý mocou* som zas čelil obrovskej konfrontácii s možným konfliktom záujmov. Veď Robert Fico bol premiérom v čase vraždy nášho kolegu a kamaráta Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej. Svojho času dokonca prišiel s konšpiráciou, že za vraždou nemusí stáť Marian Kočner. A túto lož opakoval aj v predvolebnej kampani v roku 2023. Tá nekonečná drzosť a odhodlanie ubližovať dobrým ľuďom, ako sú rodiny Kuciakovcov a Kušnírovcov, len pre neprekonateľnú túžbu po moci...

A hoci sa môžete snažiť akokoľvek odosobniť, nedá sa úplne vymazať, ako ho vidím po mojich takmer troch desiatkach rokov v žurnalistike a jeho vyše tridsiatich rokoch v politike.

Obe knihy boli veľké výzvy, ale najmä vďaka editorom Mirke a Lukášovi sa mi to nejako podarilo. Najlepšie to viete zhodnotiť sami, ak ste ich čítali.

Napísať knihu o Zuzane Čaputovej bolo iné.

Keď sa ma počas jej funkčného obdobia pýtali zahraniční novinári, čitatelia Aktuality.sk alebo ľudia na sociálnych sieťach, koho považujem za pozitívnu osobnosť slovenskej politiky, bez váhania som povedal: „Zuzana Čaputová.“

Bolo to samozrejmé. Vyšlo to zo mňa úplne prirodzene a autenticky. Vôbec som sa nemusel zamýšľať, hoci musím úprimne povedať, že v slovenskej politike bolo a je viacero poslancov, poslankyň, ale aj ministrov či ministeriek, ktorých hodnotím pozitívne. Lenže pri každom z nich by som musel vysvetľovať, ako to myslím a či náhodou nekopem za politickú stranu, ktorú títo ľudia reprezentujú.

Keď som v tomto kontexte vyslovil meno prezidentky, všetko bolo jasné. Nemusel som nič vysvetľovať. Všetci chápali.

Zuzana Čaputová si získala veľmi vysoký kredit. Na celom svete.

Lenže u nás narážala na choroby a neduhy domácej politiky – a jej protagonistov.

Začalo sa to konfliktmi s premiérom Matovičom, potom prezidentka kritizovala kroky kabinetu Eduarda Hegera. Musela vymenovať úradnícku vládu. Bola terčom antikampane Smeru – primárne Ľuboša Blahu a Roberta Fica. Démonizovali ju fašisti, neonacisti, extrémisti, konšpirátori, prokremeľskí trollovia, užitoční idioti, dlhodobo klamaní a frustrovaní ľudia, antidemokrati, časť konzervatívcov...

V takýchto situáciách narazíte ako novinár na otázku, či máte kritizovať prezidentku, ktorá hodnotovo reprezentuje mnoho z toho, čo ako človek a občan považujete za dôležité, a aj preto je pravidelným terčom útokov „druhej strany“. A verte, nie je to vôbec ľahké.

Niekoľkokrát som sa prichytil pri tom, že o tom sám so sebou polemizujem. Veď úloha novinára je politikov kritizovať a nie chváliť.

Ale nie je to tak, že by sme ich mali aj pochváliť?

Je to veľmi ťažká otázka, ale som si istý, že mnohí z mojich kolegov by na ňu našli rýchlu a ráznu odpoveď. Takú aj takú. Nie som presvedčený o absolútnej správnosti ktorejkoľvek z nich, ale viac sa prikláňam k tomu, že ak chceme prispieť k väčšej dôvere v štát, jeho inštitúcie, zastupiteľskú demokraciu, tak je namieste ukázať aj pozitívne príklady politikov.

Lenže nesmieme to robiť ako za socializmu, keď bol celý štát vrátane médií v rukách jednej strany, jedného názoru a úlohou médií bolo legitimizovať a podporovať komunistickú stranu a vládu. Písať o nich jednostranné informácie a názory tak, aby verejnosť súhlasila s tým, čo sa v štáte deje, a manipulovať, aby sa vláda jednej strany nikdy neskončila.

Tie časy sú už hádam preč, máme slobodné médiá a aj vo voľbách sa môžeme rozhodnúť slobodne.

Zuzana Čaputová sa stala do veľkej miery fenoménom a, budem trochu patetický, aj akýmsi majákom pre spoločnosť, v ktorej sú dôležité všetky výdobytky Nežnej revolúcie – ľudské a občianske práva a slobody, rešpekt a nenásilie, demokratické hodnoty, prozápadné smerovanie, ochrana slabších, znevýhodnených, rovnosť ľudí pred zákonom bez rozdielu pohlavia, pôvodu, etnika, sexuálnej orientácie, politického presvedčenia, viery...

Nebojte sa, toto nie je to najpatetickejšie, čo si v tejto knihe prečítate :-).

No a presne s tým som sa musel ako novinár vyrovnáť.

Aby som sa nedostal do situácie, že budem nekritický.

Spomínam si na reakcie mojej sociálnej bubliny, keď Zuzana Čaputová oznámila, že sa nebude uchádzať o druhé funkčné obdobie v prezidentskom úrade. Niektoré boli až hysterické. „Čo s nami bude?“ „To je náš koniec!“

Rozumel som tomu, ale keď ich pribúdalo, začal som na ne byť trošku alergický. Veď ani ona sama nikdy nechcela, aby sa budoval kult jej osobnosti. A ak to robíme, tak prečo? Nemáme dostatočné sebavedomie? Nechceme sami prispieť k tomu, aby sa Slovensko postupne začalo meniť? Dať tomu aspoň šancu?

„Myslím si, že prezident môže byť impulzom, motivátorom k zmene, na ktorej sa ale musia podieľať občania a iné zložky moci,“ povedala Zuzana Čaputová v predvolebnom online rozhovore denníka Pravda.

A v inauguračnom prejave to rozvinula: „Neprišla som vládnuť, prišla som slúžiť občanom, obyvateľom, Slovensku. Svoj mandát budem vykonávať slobodne. Bez podliehania príkazom od kohokoľvek. Jediné príkazy, ktoré ako hlava štátu chcem a budem rešpektovať, mi vyplývajú z ústavy, diktuje mi ich sľub vernosti republike. Dôveru, ktorú som od vás dostala, chápem tak, že dôverujete aj môjmu úsudku, že budem konať podľa svojho najlepšieho svedomia a presvedčenia. Slovenská republika a jej občania si zaslúžia, aby každý, kto je vo verejnej službe, pracoval pre občanov, a neslúžil žiadnemu bočnému záujmu, nech už prichádza z ktorejkoľvek strany. Inak sa nám nepodarí dosiahnuť, aby sa Slovensko z toho, akým je, stalo krajinou, akou môže byť. Akou chceme, aby bolo. Lebo som presvedčená, že drvivá väčšina občanov si želá, aby naša republika bola tým najlepším možným Slovenskom.“

Dobrym zvykom býva, a ja sa toho skutočne držím, že sa v knihe patrí poďakovať tým, ktorí na nej pracovali spolu s autorom. Bolo by totiž naivné a veľmi nepresné myslieť si, že kniha je výsledkom práce jedného človeka. Ja mám skutočne veľké šťastie, že môžem robiť so skvelým tímom ľudí, ktorí sú zároveň mojimi kamarátmi a ktorých podrobnejšie predstavím v závere knihy.

Vznik kníh, ktoré píšem, stojí a padá na respondentoch. Povedal som si totiž, že nebudem čitateľom predkladať text v štýle „toto si myslí Bárdy“, ale že väčšiu hodnotu budú mať svedectvá tých, o ktorých píšem alebo ktorí udalosti zažili a v istej chvíli ťahali za tie pomyselné nitky alebo boli pri tom.

Ich otvorené výpovede mali pre mňa neoceniteľnú hodnotu. Pred očami sa mi otváral príbeh prezidentky, ktorá prišla do paláca s cieľom otvorene a úprimne komunikovať. A hoci od začiatku vedela, že nebude môcť byť prezidentkou úplne všetkých, urobila pre to naozaj veľa. Aj s chybami, ktoré k tomu patria.

Veľmi teda ďakujem všetkým, ktorých mená nájdete v knihe, ale aj tým, ktorí si povedali, že bude lepšie, keď ich nebudem spomínať.

Akých teda bolo päť rokov so Zuzanou Čaputovou?

ZÁŠADNÉ ROZHODNUTIE

TAJOMSTVO

ČAS ODÍŤ

KULT OSOBNOSTI

TAJOMSTVO

Deviateho júna 2023 som šiel do Prezidentského paláca, aby som s prezidentkou urobil rozhovor do knihy *Fico – Posadnutý mocou*. Stretli sme sa tradične v salóniku.

Okrem nás dvoch tam bol jej poradca pre vnútornú politiku Vladimír Talian a riaditeľ odboru komunikácie Jozef Matej.

Shlavou štátu sme sa rozprávali o tom, ako sa vyvíjal jej vzťah s Robertom Ficom. Bol to klasický rozhovor. Prezidentka nepovedala nič, pričom by som si povedal, že mám sólo kapra. Hovorila s tým typickým neosobným nadhľadom. Akoby to vôbec nebolo o nej. Veľmi striktno oddeľovala súkromnú osobu Zuzanu Čaputovú a funkciu prezidentky.

Osobne sa voči Ficovi nevyhraňovala. Brala to ako súčasť jeho konfliktnej politiky. „Je to spôsob, akým sa rozhodol robiť politiku, a je to pre neho asi dobrý spôsob na mobilizáciu verejnosti. Za ostatný čas sa menili vlády pomerne často a prezidentka tu je tá istá. Tak skúša možnosť preniesť na mňa zodpovednosť za všetok marazmus, ktorý je momentálne na Slovensku, a na tom chce zmobilizovať frustrovaných a nahnevaných ľudí. Je to jeho politická stratégia.“

Vedel som, že z nej nedostanem silný výrok, ktorý by som použil v titulku. Ale to k nej patrilo. Vyjadrovala sa tak, aby sa prihovarila všetkým občanom. Nekonfliktne, bez emócií.

Na záver rozhovoru som poďakoval a vypol som nahrávanie.

„Ďakujem, pani prezidentka.“

Prezidentka sa na mňa pozrela, potom na svojich kolegov: „Môžete nás, prosím, nechať s pánom Bárdom samých? Ďakujem.“

Dvojica ľudí z paláca sa zdvihla a pomaly odišla. Vôbec som nechápal, čo sa bude diať.

„Pán Bárdy,“ oslovila ma Zuzana Čaputová, „musím vám niečo povedať, ale sľúbte mi, že o tom nebudete s nikým hovoriť.“

„Čo mi chce povedať, preboha!“ prebehlo mi hlavou zároveň so súhlasným prikývnutím.

A povedal som: „Pani prezidentka, však nevstupujete do straníckej politiky?“

„Nie! Ako ste mohli dospieť k tomuto?“

„Len som sa chcel ubezpečiť.“

Pár mesiacov predtým sme totiž v redakcii špekulovali, či Zuzana Čaputová v roku 2024 nevymení prezidentskú kandidatúru za vstup

do stránickej politiky. Objednávka po politickej protiváhe voči Robertovi Ficovi bola na stole. Akurát ju nikto nechcel alebo nevedel prijať.

„Niečo vám poviem, ale naozaj o tom s nikým nehovorte. Vie to len naozaj veľmi málo ľudí. Spočítala by som ich na prstoch jednej ruky,“ pokračovala prezidentka.

„Nikomu to nepoviem, pani prezidentka.“

V mojom príslube bola istá dávka rozporu. Som novinár a ten zverejňuje informácie, hľadá pravdu. Navyše, pokiaľ odo mňa prezidentka chcela, aby som o tom mlčal, muselo to byť niečo extra vážne, a teda aj zaujímavé pre čitateľov. Lenže toto bolo osobné, nie profesionálne. Bral som to tak, že so mnou nehovorí ako s novinárom, to by predsa musela rátať s tým, že informáciu budem chcieť zverejniť... Bola to z jej strany osobná ľudská prosba a tak som to aj bral.

Podobné situácie som už zažil a vždy som k nim pristupoval individuálne – podľa toho, kto ma o to žiada, prečo to žiada a aký typ informácie mi chce povedať. Či teda neexistuje vážny verejný záujem informáciu zverejniť.

„Po dlhom zvažovaní som sa rozhodla, že nebudem znovu kandidovať za prezidentku.“

Hovorila to pomaly, akoby stále premýšľala, či je to dobrý, respektíve dostatočne premyslený plán.

Nič som nehovoril. Nechával som priestor pre ňu. A potom mi vysvetlila dôvod.

Bola to veľmi osobná výpoveď. Všetko dávalo zmysel. Nemohla sa rozhodnúť inak. Pochopil som, prečo ma požiadala o mlčanlivosť. Dodnes si ctím, že sa mi zdôverila, a hoci dôvod poznám, nešírim ho ďalej, pretože ide o veľmi osobnú vec.

„Pani prezidentka, úplne vám rozumiem. Pre Slovensko ste urobili veľmi veľa. Ľudia vaše rozhodnutie pochopia, aj keď nebudú poznať dôvod.“ Zmohol som sa len na tieto slová. Myslel som ich absolútne úprimne. A asi som do nich premietol vieru, že by to ľudia mohli pochopiť – lebo bolo zjavné, že rozhodnutie nekandidovať prinesie aj obrovskú vlnu sklamaní, ktoré sa môže otočiť proti Zuzane Čaputovej.

Predsa len v politike, ktorú mnohí označujú za špinavú, nekompromisnú, bez hodnôt a pridanej hodnoty pre voličov, občanov štátu, predstavovala prezidentka jeden z mála pilierov slušnosti, morálky

a angažovanosti. A keď sa na politiku pozeráte ako na súboj dobra so zlom, tak vám takéto rozhodnutie môže pripadať aj ako zrada.

Zuzana Čaputová mi rozprávala o živote, o rodine, o politike, o Ficovi...

Ako to celé vníma. A že ju to vlastne ani veľmi neteší. Že to jedno-ducho musí urobiť, lebo tak je to správne.

Na konci sa jemne usmiala.

Podali sme si ruky. Zavolala Jozefa Mateja z tlačového oddelenia, aby ma odprevadil.

„O čom ste hovorili?“ pýtal sa ma zvedavo Jožko, s ktorým sme v minulosti boli pár mesiacov kolegami v Aktuality.sk.

„Nemôžem ti to povedať. Ale asi tušíš.“

Usmial sa: „Áno.“

O chvíľu sme stáli pri bočnom vchode do areálu Prezidentského paláca.

„Maj sa pekne a držím palce,“ pozdravil som ho.

Zavolať som si taxík a vyrazil do práce. Celou cestou som premýšľal o tom, čo mi Zuzana Čaputová povedala.

Keď som vošiel do redakcie, kolegovia z domáceho spravodajstva boli hneď zvedaví: „Povedala ti niečo zaujímavé?“

„Hej. Do knihy super.“

„A bude budúci rok kandidovať?“

Zasekol som sa. Však som slúbil, že nič nepoviem: „Nechajme sa prekvapiť. Povie to čoskoro.“

„Ale ty to vieš!“

„Tuším.“

Kolega Martin Behul si ma premeral a povedal: „Nebude kandidovať. Keby kandidovala, tak by si nám to povedal.“

Neodpovedal som.

ČAS ODÍŠŤ

„Vážené občianky, vážení občania, toto vyhlásenie je jedno z najťažších, aké som v živote urobila a zrejme aj urobím,“¹ povedala po hlbokom nádychu 20. júna 2023 len necelé dva týždne po našom stretnutí Zuzana Čaputová v úvode vyhlásenia, ktoré malo vyjasniť, čo ďalej. Dalo sa tušiť, kam smeruje. „Aj naďalej sa budem snažiť byť pilierom pokoja, slušnosti, vecnosti a ústavnosti. Mrzí ma pritom, ak sklamem tých, ktorí očakávali aj moju opätovnú kandidatúru. (...) Samozrejme,

pár slov tohto vyhlásenia nemôže obsiahnuť všetky najhlbšie dôvody môjho rozhodnutia, medzi ktoré patrí aj pohľad na moju rodinu. Napriek tomu sa uchádzam o vaše pochopenie a dôveru v tom, že som rozhodnutie zvažovala veľmi poctivo a že dôvody preň sú naozaj silné. Neberte, prosím, moje rozhodnutie nekandidovať ako dôkaz toho, že so slušnosťou sa nedá uspieť. Dajú sa s ňou vyhrať voľby, vykonávať mandát a ostať pritom najdôveryhodnejším politikom. Slušnú a hodnotovú politiku porazí len to, keď jej prestaneme veriť. Ja v ňu stále verím. Moje rozhodnutie je rozhodnutím osobným, keďže dostatok síl je to, čo významne určuje kvalitu verejnej služby.“²

Z toho, čo viem, miešalo sa v prezidentke viacero emócií a pocitov. Na jednej strane jej padol kameň zo srdca. Konečne to povedala. Chystala sa na to tak dlho. Najprv rozhodnutie, či bude alebo nebude kandidovať, a potom hľadala tie správne vety, ale aj správny čas, kedy a ako to oznámiť. No a, samozrejme, si uvedomovala, že týmto rozhodnutím môže sklamať ľudí, pre ktorých bola silným symbolom demokracie a spravodlivosti.

Ale bolo to už vonku...

Pozrel som sa po redakcii. V tvárach sa miešalo potvrdzovanie očakávaní viacerých kolegov, ale bola tam aj otázka, kto ju nahradí. A či to nie je „zrada“, vzdanie sa v ťažkom boji pred finálnou bitkou.

„Cítila som tlak a pribúdalo otázok, či bude kandidovať opäť. Ale toto nebola otázka, na ktorú mala nájsť odpoveď rýchlo. Potrebovala čas, ale vedela, že to musí byť v nejakom časovom predstihu, aby mal prípadný iný kandidát čas na kampaň,“ spomína na obdobie pred vyhlásením prezidentkina bývalá osobná tajomníčka Veronika Gulášová.

„Zobrala si čas, ktorý potrebovala, radila sa s viacerými ľuďmi, dostalo sa jej celé spektrum názorov. Ja som jej na to povedala, že ako občanke mi bude ľúto, keď nebude kandidovať. Bola som pri nej veľmi blízko a bola pre mňa jednotkou stability. Vedela som, že nech sa rozhodne v akejkolvek téme, vždy je to podložené faktami, je to racionálne rozhodnutie ctiace si tradíciu, legislatívu, ústavnosť, čo som si ako občanica mimoriadne vážila a dodnes vážim. Za týmto mi bolo veľmi smutno. Ale videla som, ako tá služba a to všetko, čo sa dialo v spoločnosti, vplývalo na ňu a na jej rodinu.“

Ako dlhoročná blízka spolupracovníčka vnímala Veronika Gulášová, že pre Zuzanu Čaputovú bola časť mandátu naozaj o trápení, ktoré si nezapríčinila sama, ale prišlo s covidom, so zhoršením spoločenskej

situácie, s konšpiráciami, so sociálnymi sieťami a občas toho bolo priveľa. „Povedala som jej, že keby som mala vymenovať osobné dôvody, prečo by mala pokračovať ďalej, tak by som jej nevedela poradiť.“

Martin Burgr patrilo od prezidentskej kampane v roku 2018 medzi najbližších ľudí Zuzany Čaputovej, jej rozhodovanie vnímal ako náročný proces. „Viackrát sme sa o tom rozprávali a mal som pocit, že to naozaj vyhodnocuje do hĺbky. Zvažovala oba scenáre – aj ten, že sa rozhodne kandidovať a ideme robiť kampaň.“

V čase, keď sa prezidentka rozhodovala, Burgr sa chystal na dvojmesačný pobyt do Paríža. „Bol asi apríl, tesne pred mojím odletom. Mal som pocit, že hľadá dôvody, prečo má ísť kandidovať. Odchádzal som s pocitom, že to smeruje dobre. A bol som s tým veľmi spokojný. Ale asi mesiac nato mi zavola Vlado Talian, že to nevyzerá veľmi dobre. Preto sme sa mali stretnúť.“

Burgr sa vrátil na Slovensko a s prezidentkou sa o jej rozhodnutí rozprával v paláci. „Prišiel som a vedel som od prvého pohľadu, aký bude verdikt. Počas nášho priateľstva a spolupráce som na ňu veľmi málokedy nejako naliehal. No tu som mal veľmi silný názor. Povedal som, že by mala kandidovať a že si myslím, že ľudia nepochopia, ak sa rozhodne, že nekandiduje. Bolo to asi ovplyvnené mojím osobným hnevom, ktorý si pamätám, keď sa rozhodol nekandidovať prezident Kiska. Povedal som jej tiež, že ju ľudsky chápem, keď viem, čím prechádza. Ale keďže ľudia nebudú poznať detaily, nepochopia to. To som neodhadol, lebo myslím, že vo veľkej miere to pochopili.“

Na prezidentkino rozhodnutie asi najzaujímavejšie reagoval Peter Pellegrini. Predseda opozičného Hlasu s ňou mal ešte ako premiér profesionálny vzťah, no v tomto momente si neodpustil útok. „Jej rozhodnutie vnímam ako ďalší dôkaz toho, keď sa nám na významné ústavné funkcie v štáte dostávajú ľudia, ktorí predtým nemali žiadnu politickú skúsenosť a nie sú ani len pripravení na zvládanie toho enormného tlaku, ktorý je častokrát spojený s politikou na Slovensku.“³

Smer bol vo vyjadrení cynicky skúpy na slovo: „Čaputová sa občanom SR vždy obrátila chrbtom, keď ju najviac potrebovali. Sama priznala, že nerozumie krajine, v ktorej žije.“⁴

Koaličná SaS ocenila prácu prezidentky, strana Demokrati, ktorú v tom čase viedol úradujúci premiér v demisii Eduard Heger, reagovala, že Zuzana Čaputová prináša do politiky pokoj a pomoc ľuďom: „Jej

*Hlava štátu Zuzana Čaputová v deň inaugurácie 15. júna 2019.
Foto: Branislav Wáclav/Aktuality.sk*

*Dvadsiateho júna 2023
prezidentka oznámila,
že sa nebude opätovne
uchádzať o funkciu.*

Foto: David Ištók/Aktuality.sk

snaha spájať bude vo verejnom živote chýbať. Rozhodnutie nekandidovať však plne rešpektujeme. Nie je to prejav slabosti, ale, naopak, veľkej sily niekoho, pre koho moc nie je tým najvyšším, čo môže dosiahnuť. Zuzane Čaputovej prajeme veľa síl v jej poslednom roku v úrade.“⁵

Nasledoval rozhovor pre denník Sme. Počas celej doby v prezidentskom kresle sa Zuzana Čaputová snažila dovysvetľovať svoje rozhodnutia a v tomto rozhovore chcela dovysvetliť, prečo nebude znova kandidovať.

Pocit sklamanania vnímala veľmi citlivo: „Úprimne ma mrzí, že sklamaním tých, ktorí očakávali moju kandidatúru. Musím to, samozrejme, rešpektovať. Zároveň však považujem za veľmi dôležité, aby som bola úprimná k sebe a k ľuďom. Na tom som stavala svoju kampaň a celý výkon svojho mandátu. Ak by som sa tej úprimnosti nedržala, išla by som proti tomu, na čom som svoj vzťah s verejnosťou stavala.“⁶

Priznala, že celá hĺbka alebo šírka dôvodov, ktoré stoja za jej rozhodnutím, je neprenosná. Že sa jednoducho nedá vysvetliť iným ľuďom, pretože musí myslieť na ochranu blízkych a ich súkromie: „Môžem sa len trúfalo alebo odvážne uchádzať o dôveru ľudí v zmysle, že ak mi dôverovali pre prístup k výkonu politiky a k hodnotám, tak o tieto isté kvality som opierala aj hľadanie správnej odpovede o kandidatúre. Zároveň si uvedomujem, že celá hĺbka alebo šírka dôvodov, ktoré stoja za mojím rozhodnutím, je neprenosná. Je nevyvetliteľná iným ľuďom aj s ohľadom na ochranu mojich blízkych a ich súkromia. Môžem sa len trúfalo alebo odvážne uchádzať o dôveru ľudí v zmysle, že ak mi dôverovali pre prístup k výkonu politiky a k hodnotám, tak o tieto isté kvality som opierala aj hľadanie správnej odpovede o kandidatúre.“⁷

Hovorila aj o politike Roberta Fica, ktorý na ňu útočil pri akejkoľvek príležitosti – aj vtedy, keď na to nemal byť dôvod. „Je zrejme, že to, ako veci interpretujú Robert Fico a jemu podobní, osobne veľmi neovplyvním. Zároveň si myslím, že interpretácia, že ma vyštvali z politiky, nesedí. Už piaty rok s jeho politikou poctivo zápasím. A teda, ja nikam neodchádzam, tomu by mohol aj Robert Fico rozumieť. Dokončím mandát, na ktorý som bola zvolená. Aj v jeho poslednom roku budem brániť všetky demokratické hodnoty a princípy.“

V tom čase ešte prezidentka nemohla tušiť, aký ťažký rok to bude pre obranu demokracie.

Sociológ Michal Vašečka si aj preto, čím Slovensko prechádza, myslí, že mala kandidovať: „Môj svet, svet mojej generácie a starších, je svetom heroickým. A v ňom platí, že keď si v takejto významnej funkcii v čase, keď sa lámu dejiny, tak tvoj súkromný život prestáva existovať. Dokonca aj tvoj život prestáva byť dôležitý. Musíš do toho ísť. Už nie si svojim vlastným pánom, nie si v zamestnaní, nie si ‚u kapitalistu‘, ako hovoria dnes mladší. Musíš ostať. Si proste veliteľ, ktorý dostal príkaz udržať pozície, svoju kótu. Kótu držíš do posledného muža a do posledného náboja. Nesmieš ustúpiť. Mladší – a úplne pochopiteľne – to vidia inak. Prezidentka dobre plnila svoju úlohu päť rokov a teraz sa jej otvára nová časť života.“

Prezidentka mi s odstupom vyše roka povedala, že uzavretie rozhodovania bol pre ňu veľmi dôležitý moment, lebo mu predchádzal naozaj dlhý a dôkladný proces: „Dôležité bolo už len to, že som si mohla povedať, že som našla, čo som hľadala a aj potrebovala nájsť. Týmto som to uzavrela. A tiež, že z hľadiska výsledku rozhodnutia mám súlad sama so sebou. Ale potom bol predo mnou ďalší bod, a to, ako svoje rozhodnutie oznámiť verejnosti, ako to oznámiť ľuďom, ktorí do mňa vkladali dôveru. Ako im to povedať, byť pritom zrozumiteľná, ale zároveň, pokiaľ ide o mojich blízkych, nepovedať viac, ako je potrebné. Pretože moje rozhodnutie, samozrejme, malo širší kontext.“

A dodala, že ju možno v dobrom zmysle slova poznačila obrovská miera vďačnosti, podpory a uznania, ktoré prišli po tomto oznámení: „Moja verejná komunikácia sa vždy čiastočne odvíjala aj od okolností, ktoré ma obklopovali. Niekedy som musela byť viac vecná a pragmatická, niekedy bolo potrebné tlmiť, inokedy prejaviť emócie, niekedy som sa ako keby stiahla a potom som znova bola relaxovanejšia. Vždy je viacero vplyvov, ktoré v živote politika zohrávajú v istom období svoju rolu. Čelíme množstvu tlakov, sme v rôznej fyzickej aj psychickej kondícii. Nemyslím si teda, že som sa zmenila, moja komunikácia skôr kopírovala všetky tie spomenuté veci, nielen samotný fakt môjho rozhodnutia. Ja si ho v mojej komunikácii až takto neuvedomujem.“

KULT OSOBNOSTI

Nepamätám si takú silnú reakciu na rozhodnutie politika neuchádzať sa opätovne o hlasy voličov, ako to bolo v prípade Zuzany Čaputevej. V Smere sa tvárili, že to s nimi nič nerobí, no mali sme dostatok

informácií, aby sme vedeli, že ich to potešilo. Považovali rozhodnutie prezidentky za svoje víťazstvo. Za výsledok vulgárnych a dehumanizujúcich útokov voči žene, ktorá stála na čele štátu.

Útoky Roberta Fica a Ľuboša Blahu na hlavu štátu boli kruté. Spomeňme napríklad oslavy 1. mája 2022 v Nitre, kam si navozili fanúšikov autobusmi, aby ich potom Blaha hecoval proti prezidentke: „Štátna moc mi zakázala povedať to nahlas. Nemôžem povedať pravdu o prezidentke Čaputovej. Poprosím vás, povedzte to za mňa. Je to americká...!“

A dav odpovedal na jeho výzvy a opakovane skandoval: „Kurva!“

Až keď sa to zopakovalo tretíkrát, otočila sa europoslankyňa Monika Beňová vyčítavo k Ficovi. Ten sa len škodoradostne usmial a gestom „čo ja s tým mám“ rozpažil ruky.

Neskôr si zobral slovo: „Čím je človek väčšia prostitútka, čím je väčšia kurva, čím je väčší motor, tým je väčšia celebrita. Musíme dať dole prezidentku! Mohla by sem prísť tá americká panička Čaputová? Nemohla!“

A to bol len jeden z desiatok útokov voči prezidentke. Davy proti nej celé roky hecovali nielen na námestiach, ale aj cez sociálne siete.

Terčom nebola len prezidentka Čaputová, ale aj jej rodina a deti. Masívne podporovaní dezinformačnou scénou vytvárali dojem, že prezidentka je bábkou v rukách USA, zradkyňa Slovenska, čím povzbudzovali ďalších a nabíjali jednotlivcom, ktorí sa jej priamo vyhrážali aj ublížením alebo smrťou.

Druhý tábor neskrýval z rozhodnutia Zuzany Čaputovej zármutok, sklamanie, dokonca hnev. Nechceli sa zmieriť s tým, že populárna prezidentka s rešpektom po celom svete odovzdá svoj úrad bez boja.

Poznal som dôvod jej rozhodnutia a odvtedy, čo ho zverejnila, som sa v mysli vracal k tomu, čo som jej povedal na našom stretnutí – že urobila pre krajinu a občanov obrovský kus práce. A že je čas, aby sa ochrany demokracie chopili aj iní. Vlastne ma dodnes nekonečne mrzí, že nemôžem napísať, čo mi povedala, pretože by to mnohé vysvetlilo. A tak som aspoň kolegom hovoril, že z môjho pohľadu nič nevzdala, že neuteká pred bojom, že som presvedčený, že ten dôvod pre nekanidovanie je v skutočnosti absolútne akceptovateľný a že ak mi veria, že o tom niečo viem, tak nech netlačia na pílu.

Spomenul som si na jej slová z decembra 2017, keď vstupovala do Progresívneho Slovenska (PS) a jej prezidentská kandidatúra nebola

témou. V diskusii Denníka N hovorila o viacerých lídroch a osobnostiach novembra '89, ktorí nešli do straníckej politiky. Hovorila o tom, ako si možno uvedomovali, že dali priestor ľuďom ako predseda HZDS a dlhoročný premiér Vladimír Mečiar, ktorý vládol autoritársky, či kontroverzný predseda SNS Ján Slota a ďalší. Zuzana Čaputová hovorila, že vstupom do politiky vyšla zo svojej komfortnej zóny, aby na seba zobrala podiel zodpovednosti, ktorý by inak delegovala na niektorého z politikov.

Celé to dávalo zmysel, a tak to prezidentka povedala aj v prejave, keď oznamovala, že sa nebude uchádzať o post hlavy štátu: „Osud Slovenska, samozrejme, nezávisí od jedného človeka. Múdri a empatickí ľudia s dostatkom energie viesť Slovensko kandidovali v komunálnych voľbách, kandidujú v parlamentných voľbách a nie je dôvod, aby tak nebolo aj vo voľbách prezidentských. Svojím rozhodnutím nekandidovať sa nevzdávam ideálov ani dôvery v hodnoty, ktorým som podriaďovala celý svoj doterajší profesijný aj osobný život. Demokracii a spravodlivosti na Slovensku som sa snažila pomáhať pred prezidentským mandátom, počas neho a budem aj po ňom.

Nadalej budem robiť svoju prácu s ľudskosťou a empatiou, lebo je to práca pre ľudí. Aj keď práve za ľudskosť platíte vysokú cenu svojou zraniteľnosťou. Som rada, že sa počas uplynulých štyroch rokov podarilo veľa dobrého a verím, že aj v tom poslednom roku môjho mandátu urobím so svojím tímom veľa užitočného pre Slovensko.“⁸

Lenže mnohým to v tej chvíli nestačilo.

„Demokracia nemôže byť založená na jednom človeku, dokonca na jeho jednom rozhodnutí. Chápem podstatu argumentu, že moje rozhodnutie môže oslabiť motiváciu niektorých demokratických voličov. Pre mňa je demokracia permanentný proces, aj vzájomného učenia sa, a vyžaduje si nás všetkých. Nemôže byť závislá od jednotlivca. Neprestávam týmto pracovať pre demokraciu. Moja služba verejnému záujmu je celoživotná,“⁹ vysvetľovala prezidentka v denníku Sme.

Bolo to možno naozaj tak, ako hovorí sociológ Michal Vašečka, že sa časť občanov pozerala na svoju prezidentku ako na Panenku Máriu, ako na modlu: „Na jej príklade sa ukázalo, ako verejnosť hľadá a potrebuje lídrov, ku ktorým sa primkneme a urobíme z nich vlastne ikony. To je vlastne hlboké nepochopenie politiky. Ľudia stále čakajú, že príde niekto na bielom koni, že ich oslobodí. Svätého Juraja, ktorý

porazí draka, prebodne ho oštepom a drak už nebude existovať. Satan bude porazený. A to je ďalší prejav, a nemyslím to v zlom, istež infantilnity na Slovensku. Určite to je niečo, čo môže byť pekné, je to romantické, sympatické, je to také z minulých storočí. Ale je to rozprávka.“

Vašečka tvrdí, že nechce pojmom infantilnosť nikoho uraziť: „Keď veríme rozprávkam, kde dobro víťazí nad zlom. Ale kto verí rozprávkam, keď má po štyridsiatke? Zvonku to vyzerá, ako keby racionálne osvietenstvo na Slovensku zapustilo korene iba povrchovo. Immanuel Kant definoval osvieteného človeka jednoducho – to je ten, čo dospel, inými slovami, to je ten, čo prestal veriť rozprávkam, je schopný byť racionálny, neuteieka sa k iracionálnym modlám, ikonám, netvorí si ich.“

Príklady vidí aj v politikoch alebo lídroch iných politických alebo hodnotových prúdov: „Tak isto si niektorí iní voliči vyrobili modly z iných – nejaká časť z Harabina, iní z Fica a tak ďalej.“

Martin Burgr potvrdzuje, že sa to dialo, ale bez prispenia prezidentského paláca: „Nikdy neprispievala k budovaniu svojho kultu osobnosti ani si to nikdy neužívala. Jej láskavý, pokojný a racionálny hlas fungoval v niektorých chvíľach ako posledné svetielko. Preto sa na ňu uplo toľko ľudí. V istom zmysle brala prezidentka menší ohľad na tých, ktorí ju obdivujú, ako na tých, ktorí ju nenávidia.“

A podobne ako Vašečka, ani prezidentkin blízky spolupracovník nevníma prílišnú naviazanosť ľudí na politikov ako dobrú: „Myslím si, že takýto vzťah k politikovi je v niečom až prehnaný. Nevieam si totiž predstaviť, že príde ďalší prezident, ku ktorému budú mať ľudia takýto vzťah. Preto som si myslel, že jej ľudia úplne neodpustia, že opätovne nekandidovala. Nepočítal som s tým, že ju majú tak radi, že jej to odpustia. Otázka je, či nevyrastieme ako spoločnosť z toho, že by sme mali mať k prezidentovi pragmatickejší vzťah ako je tento.“

Lenže mnohí jej to odpustili...

„Keď som to oznámila, nesmierne milo ma prekvapila až dojala reakcia verejnosti, ktorá toto rozhodnutie akceptovala. Akceptovali ho aj tí, ktorí si želali, aby som pokračovala. Jasnú, že jedna časť spektra zrejme oslavovala. Ale u tých, ktorí si priali moje pokračovanie a dôverovali mi, tak u tých som sa masívne stretala skôr s pochopením. Bola som za to veľmi vďačná,“ dodala prezidentka.